

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésekénél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzért hirdetések és reklamatok ide intézendők.

A tanév kezdetén.

Tankerületünkben a tanév részint megkezdődött, részint e hónapban kezdetét veendi.

Egy új tanévvel állunk szemben.

Habár nem tagadhatjuk, hogy sok minden jobban van, mint volt; s habár 10 — 14 tanintézettel több van, mint ez előtt, ezt azonban hadadásnak csak úgy jelezhetjük, ha a kezdődő tanévvel úgy a tanítói kar, mint maga a közigazgatás kötelességét teljesíteni.

Különben el lehet a sok tanintézet, mert bizonyára szellemi erőt felmutatni képesek nem lesznek.

Valóban a magas kormány bökzenen nyújtott megyénknek abból a kevésből, a mi rendelkezése alatt áll, ezt nem kell pocsékká tenni, meg kell mutatni, hogy ha megyénk nyert anyagi segítyt, azt a saját javára iparkodik is felhasználni.

A tanítók legyenek lelkiismeretesek s magasztos kötelességüket teljesítsék, mert valóban nagy a feladat, mely reájuk bízott megoldás végett, és súlyos a vád, mely reájuk háramol, ha kötelességeiket nem teljesítik.

A jövő nemzedék szellemi és anyagi jóléte van kezükbe letéve. Az ország reménységét ők nyújták. magasztos a cél, bünös a ki az ellen véteni iparkodik.

A tanítókat és iskolai hatóságokat pedig támogassa a közigazgatás. Ott a törvény, a közigazgatás teljesítse a törvény rendelkezését.

Mit ér a jó tanító, felszerelt iskola és minden, ha nincs oktató gyermek; szorítsa a hatóság szigorúan erre.

A szülők pedig gyermekük jövője érdekében legyenek buzgók e téren, gyermekeiket adják iskolába és ne várják azt, hogy esendőrk vigyék gyermekeiket oda.

Ily összműködés mellett meg lesz a kívánt eredmény egyik-másik fél huza vonása megtermi a medőséget.

Az ország, drága hazánk jövője biztosításáról van szó ne kövessünk oly súlyos bünt a hon ellen.

Mozditsuk elő a tanügyet és mindenünk lesz.

(=)

— **Andrássy Gyula** gr. találkozására Bismarck herczeggel, mint újabban jelentik, néhány napi halasztást szenvedett. — Külügyminiszterünk tudvalevőleg szombaton szándékozott Bécsből Gaszinba utazni: utján azonban hét e közepére halasztotta. Addig Plevna mellett talán eldől a harc, s az államférfiak eszmecseréje pozitívabb alapokat nyer.

— **A szerb akcióról** Nándorféhérvárról távirják tegnaptól: Miután már a végleges rendelkezések meg vannak téve, s a parancsok kiadva, a szerb csapatok holnap el fognak indulni, s ez alkalommal a fejedelem egy manifestumot fog közzé tenni. Azt nem fogták megakadályozhatni, hogy közvetlenül rá a török csapatok szerb területre be nem vonuljanak, ellen tervezik, hogy a szerb csapatok a montenegróakkal egyesítsenek, mely utóbbiak Niksics kapitulációja óta Sjenicia irányában nyomulnak előre, a szerb és montenegrói csapatok valószínűleg egyesülhetnek is, ha csak Hafiz bassának nem sikerül azt megakadályozni. — Egy újabb sürgöny szerint Nis és Sofia között 25.000 gyalogból és 5000 lovasból álló török sereg van összpontosítva ezzel szemben Lesjaninnak 22.000 embere van.

— **A török sebesültek javára** lapunk szerkesztőségéhez bejött

- 1) múlt számunk szerint 357 f. 70 kr.
  - 2) E szám " 75 f. 70 kr.
- összesen: 433 f. 40 kr.

Az ezentul bejövő nagylelkű adományokról e rovat alatt rendszer kimutatást fogunk vezetni.

A király Kassán.

Király ő felsége e hó 11-én szokása szerint korán kelvén, már hat órakor a gyakorlatra indult kíséretével együtt. Természetes dolog, hogy a nagy közönség nem maradt el. Ő felsége mindenek előtt szemlét tartott mindkét táborban. A tegnapielőtt „megvert” 15. hadosztály Pány felől vonult előre, míg a 32. hadosztály az országot mellett vesztegelt. Nem sok vártatva „csata” fejlődött ki a Buzinka mellett terülő lapályon, melyben a gyalogságon kívül részt vett a lovaság és tüzérség is. A 32. hadosztály erősen tartotta posztóját, sőt jobbszárnya előre hatolva megszállta az erdőséget. Egyszerre puskaropogás hallatszott az erdőből.

A lövéseket a Gräff és Máriássy tábornokok vezénylete alatt álló honvédek tették, kik a 15. hadosztály erősítésére lévén küldve, oly korán érkeztek meg, Pányról a buzinkai erdőig, hogy nemesak ő felsége, de környezete is nagyon meg volt lepelve. A tüzelés mind jobban erősült. A honvédség csakhamar kiverte a 32. hadosztály jobb szárnyát az erdőből. Ezzel a csata sorsa el volt döntve. A honvédek kibontakozása gyönyörű látvány volt. A 32. hadosztály nem bír előttük megállani; kezdett visszavonulni az egész vonalon. Azonban A honvédség szorította, s azok rohammal vonultak visszafelé. De ez sem használt. A honvédség egész ezredét elvágta a visszavonulóknak. Ez az ezred el volt fogva. Most jött a java. A honvédek, Juhász százados vezetése alatt, elfogtak egy ágyúteget is. Ezek voltak a nap eseményei. A közönség pedig éljenzett. Tegnapielőtt nem viselte magát ily jól a honvédség, mert egyik éllel vonatát a 15. hadosztály elfogta, a minék az az egyszerű következtetése lett, hogy az illető század — miként háboruban — nem evett

ő felségét a tegnapi eredmény meglepte és kijelentette megelégedését. Az egész ezred eltagadtatása után ő felsége „ruth“-ot parancsolt, miközben az elfogottak elvonultak. Ő felsége ekkor leszállt lováról s beszélgetett a tábornokkal.

A honvédek, midőn Bázinkára bevonultak, nagyban éljenztek.

A nap eseményeiből megemlítjük a következőket. Lipót bajor herczegnél, ő felsége vejenél, a miniszterek, megyei és városi küldöttségek tisztelegtek.

Sermet francia őrnagy ki lováról leesett, jobban van. Orvosai bevarták a fején kapott sebet.

Wenckheim Béla miniszter Oderbergen át érkezett Kassára.

Záradékol közöljük a hon értésítésének végső sorait:

„Meg kell még azt is említenem, hogy az udvari ebédre a meghívások nagyon a tapintatlanul történnek s nagy elégtelenségre adnak okot.” A városházán s postahivatalon rengeteg sárgafekete zászlók lengtek.

(Nem értjük mit jelentsen a magyar királyi postahivatalon sárgafekete zászló?)

A csatateréről.

Az oroszok Plevnától 13 kilométerre visszavonultak. Veszteségük összesen 20,000 ember. Hír szerint Oroszország mediatot kér a hatalmaktól s állítják, hogy Németország erre már fel is hívta volna Angiát.

Osman pasa jelenti, hogy az oroszok, kik keletre Plevnától több redoutot elfoglaltak volt, a törökök által ismét kiverettek. As orosz csapatok a legnagyobb rendtelenségben vonultak vissza; 8000 embert vesztek halottak és sebesültekben; továbbá három ágyut és sok munitiót.

A Plevnát megtámadott orosz sereg e szerint teljesen megveretett.

Az orosz tüzérség nagy puztitásokat tett a Sipkaszoros erődítéseiben.

A porta hír szerint jegyzéket intézett Szerbiához, ennek hadikészülődései miatt.

Pordimból jelentik, szept. 15-ről A törökök 13-án a Nikolaihegy lejtőjén három nyolczvan fontos mozsarat állítottak föl s egész éjjel bombázták az orosz hadalásokat; orosz részről a veszteség 38 halott, köztük egy tábornoki kapitány; 14-én 117 orosz esett el. 15-én falytattatott Plevna lövetése; a törökök csak gyöngén viszonzták a tüzelet.

Károly fejedelem megnyerte a 3-ik osztályu, és Cernát tábornok a 4-ik osztályu Szent-György-rendet. (A mint a fennebbi újabb keletű konstantinápolyi sürgönyből látszik, e kitüntetés épen jókor jött.) Imeretinszki, Skobelett altábornagyokká neveztek ki.

Loris-Melikoff zezérőrnagynak szept. 13-án előrsi ütkezete volt Muktár pasa hadseregének jobb szárnyával.

Egy hivatalos sürgöny a Sipka-szorosból jelenti, hogy Shulejman pasa ma bevette a megerősített Nicolaihegyet, mely a szoros legjelentékenyebb posztója.

Bukarest, Nagyszerű körmenet tartott Sz. Demeter esontjaival a záros főutcáin, hogy isten a román fegyvereket megáldja. A körmenetet a metropolita vezette az összes papsággal. Gortsakov

s az orosz konzul lakása előtt haladván el a körmenet, Gortsakov kijött és megcsókolta Sz. Demeter esonterekljéit. (Korábban imádkoztak volna a tisztelt románok. Sz. Demeter esontjai már áligha segítenek rajtuk! Szerk.)

Miklós nagyherczeg sürgönyzi Poradimból 15-éről:

Tegnap egész nap a posztók megselemlésével foglalkoztam, több új állást jelöltem ki az útegek számára s az ellenséges hadállásokét kémeletem, miért is nem maradt időm sürgönyözni.

13-án egész nap s 14-én esti 6 óráig folyton lötték útegeink Plevnát: a törökök azonban a tüzelet nem viszonztak mint látszik, lövegeikkel a támadás megújítása esetére takarékoskodnak.

14-én este 6 órakor heves tüzelet kezdtek a törökök a griviczai erőd ellen s később rohammal meg is támadták azt, azonban a román és a mi tartalékaink (!) közreműködésével visszaverettek: az egész harc 3 és egy negyed órán át tartott. Ma folytatjuk a török erődök lödözését. Plevna városa ég.

14-én este kelt jelentések szerint szept. 7-iké óta az összes sebkötő helyekre 239 megsebesült tisztet és 9482 közkatonát hoztak, a holtak száma körülbelül 3000 (?), de még most tehetetlen pontos számadarokat közölni.

Összes veszteségünk: 300 tiszt és 12,500 katona. A román hadsereg vesztesége 14-én reggelig mintegy 60 tiszt és 3000 katona volt holtakban és sebesültekben. (Tehát — még nem pontos és nem kimerítő számítás mellett — 16,000 főnyi veszteséget vall be a nagyherczeg.

Ugy az orosz, mint a román csapatok hangulata kitünő. (Elhisszük — kivált a fönt kitüntetett megnegyedeltésük nép után. A fiatal román csapatok pompásan harcizolnak.

A harcztér többi pontjain — mint eddig — most is „minden csendes” (?).

Egy érdekes hangverseny.

Nő-egyletünk a török sebesültek javára mult vasárnap hangversenyt rendezett.

Valóban nő-egyletünk rég nem részesítette oly nagy élvezetben városi közönségünket.

Mondanunk ritka pártfogásban részesült. — Az összes bevétel a 250 frton felül van.

Az érdekes programot „Dalkörünk” nyitotta meg a „harcos imájával,” anynyira sikerülten, hogy a közönség tapsaitól nem tudott megmenekedni, a mig még egy dallal nem kedveskedett.

Roppant érdeklél volt kísérve „Rigoletto“-ból egy hármas előadva zongorán Dr. Damokos Atalné ő nagysága, Dieső Béla és Heltman Lajos urak által, a kritikán felül álló biztos és szabatos játék viharos tapsban nyert megérdemelt kitüntést.

Nagy Olivér ur érzelem dusan szavalt Sász Gerő költeményét az „Elhagyott nemzetről.” Szépen sikerül Hol-lendernő urasszony „Nyitánya” Zámpából, melynek befejeztével Moldován Gergely tartotta meg felolvasását.

Nem kis furorét idézett elő Vajda Emil ur hegedű játéka, Veres Lajos ur zongora kísérete mellett; a sok élvezetet nyújtó műsort „Dalkörünk” zárta be pompás népdalokkal.

Vajda Emürről különös elismeréssel kell megemlékeznünk, a ki szíves volt Kolozsvárról rándulni le a humanus czél érdekében.

Székely Eleknek pedig forróköszönet, hogy zongoráját egész önzetlenséggel ajánlotta fel.

A kaszinó együletet nem kevésbé illeti dícséret és elismerés, hogy a termet szabályaitól eltérőleg e szent czél tekintetéből ingyen engedte át.

Hát a nő-egylet? Az az egyület, mely odaadással fáradozott és megteremtő ez estélyt annyi élvezettel. Az önzetlennül teljesített derék munka és hontelnyai teljesített kötelesség megadja a babérokoszort.

Két szép tárgyat is kisoroltak, melynek egyike Imets Dénesné ő nagysága ajándéka s igen sajnáljuk, hogy a másik tárgy nagylelkű adományozójának nevét nem tudjuk.

A hangverseny után a fiatalok tánczra kerekedtek és tartott reggelit.

Sírva vigad a magyar vigságában sem szűnik meg, szeretni az elhagyott derék nemzetet.

A humanus czél iránt városunkban igazán oly nagy az érdekltség, hogy valóban Tordának díszére válik.

(=)

A török sebesültek részére

Gyűjtöttek T. cz. Székely László és Miklós Sámuel urak, az alábbi adótevékeny Scholichon Péter 50 kr. Eszényi Julia és Kovrig 20 frt. Soos Sándor 50 kr. Sipos András tanár 1 frt. Fenyő Lajos 50 frt. Debraczeni József 1 frt. M. N. Csáni Németi Dénes 1 frt. Vores János 50 kr. Vores János 50 kr. Nosztrai István 20 kr. Összesen 25 frt. 70 kr.

Özv. Kovács Béláné urnő ugyan-e czélra szíves volt a következő nagylelkű adományokat gyűjteni és beküldeni: Özv. Kovács Béláné 520 gr. Székely Jánosné 245 gr. Viski Károlyné 230 gr. Bacsoni Pálné 185 gr. és 6 sebkötő; Toth Ferenczné 250 gr.; Miskolci Józsefné 300 gr. és 2 sebkötő; Szabó Ágnes 270 gr., Csekme Jánosné 255 gr. Özv. Nyitrai Józsefné 280 összesen 2 kilo 535 gramm tépés és 8 sebkötő,

Ugyan-e czélra Moldován Gergelyné 26 karkötőt, 1 kiló tépést, egy esemő ruhadarabát adakozott.

Egy előbbi számunkban Fodor Gergel szíves adakozó helyett hibásan lett Fodor György kiszedve.

A tordai kebeles polgárok 50 frt. adományát is közhez vittük forró köszönet érté.

Nyilvános köszönet

Tisztelt szerkesztő ur!

Legyen szíves becses lapjában tért adni legszentebb kötelességünk egyikét teljesíteni, s köbünk hála érzelmeinek kifejezést adni.

Fogadják a lelkes közreműködők legforróbb, hálás köszönetünket, áldozat készségökét, melyet a nőegylet által, folyó hó 16-án, a Török sebesültek javára rendezett, hangverseny alkalmával oly fényesen tanúsítottak s melylyel gyenge erőnket elősegítették, hogy testvér nemzetünk bajeseibeire, bír egyesépp, nyihító bazsamat tebessünk.

Hálánk kesírő, azon nagylelkű felülkérző, ember barátok is, kik velünk érezve, velünk osztoztak azon eszméit, hogy segítségünk az elhagyottakon.

Tisztelettel említtük meg, a helybeli kaszinó, bizottságát mely a fent nevezett estélyre, a leg nagyobb kész-

séggel volt szíves, a helyiséget díj nélkül átengedni. Hyszép tettek csak nemes keblek melegében tonyéshetnek, s az öntudat a legdrágább jutalom.

A rendező bizottság nevében.

Puhl Ignáczné, elnök.

Levelezés.

Bágyon Sept. 18.

Bágyon községnek nagy öröme van: a mi régohajtott, a mi régi kívánsága és törekedésének tárgya volt: köziskolánk állítása, az a mai napon megvalósult Tanfelügyelő Moldován Gergely ur a mai napon ezen községben kiszállván, az e tekintetben a n e a c t á k nyomán a közégi iskola felállítását igen tapintatosan életbe léptette. Talán már holnap holnap után a concursus is ki lesz hirdetve, egy fi tanító és egy leány tanitora nézve. — Valóban ideje volt hogy és majdnem kétezer lelket számlláló községnek — tekintve kevésse tulzotti vér mérséklését, köziskolája legyen melyben a jövőendő suescentiának szívébe szelidebb név esepetessék nevelés által. Minden esetre pedig ajánljuk figyelmébe, és egy kevésse közvetleőbb felügyelete alá továbbra és az új-ujszülött — a köziskolát tanfelügyelő urnak: — ha a kezdet jó, jó lesz akkor a folytatása is.

egy bágyoni.

Néptanítóink gyűlése.

Torda-Aranyos-megye néptanítóit tanféléretté — törvény szerint — nem alakultak meg, minél fogva tanfelügyelőnk kénytelen volt az 1868-ki 38-ik tezikk. értelmében a tanító gyűlést, a tanító testület megalakítása végett idei szeptember 16-ra egybe hívni.

A tanítók közül alig jelentek meg 20-an; a vetkes hanyagság mindenestre szigorubb rendelkezést kell hogy maga, után vonjon, mert nézni nem lehet, a téltenséget és közönyt meg az iránt is a mi a tanítót első sorban érdekli.

A gyűlést tanfelügyelő rövid beszéddel megnyitja különösen hangsúlyozván, hogy a tanügyet előmozdithatónak nem véli addig, míg a tanítónak nem biztosítunk olyan anyagi helyzetet, mely a tanító különben szerény igényeit kielégítse.

Ezek után korelakóknak megválasztott Molnár T. helybeli ev. ref. tanító, és jegyzőnek Nagy Mózes unitárius tanító.

Az alapszabályok kidolgozására Pálfi Károly unit. igazgató tanár elnökele alati Kovács János és Nagy Mózes személyükben bizottság küldetett ki oly feladattal, hogy munkálatukat a szeptember 29-én megtartandó gyűlésre elő terjesszék.

Pálfi Károly igazgató tanár melegen ajánlja kartaársainak figyelmébe a a tanító egyület eszméjét mely a tanügy és tanítók állapotán hivattva van segíteni.

Tanfélélyelő szintén terjeszteni kéri az érdekltséget ez irányban; a gyűlést bézarja.

(=)

Iparoktatás—ipartanfolyam

Az iparágak oktatását a magas kormány behoza iskoláinkba.

Különösen az állami és közégi iskolák tanítóitól valamely iparág tudása megköveteltetik.

A maga rendjén volna így.

De e követelést szigorúnak tartjuk addig, a míg a magas kormány a tanítóképződékben az egyes iparágakat nem tanítatja; ha nincs a hol a tanító jelölt tanuljon és a mit tanuljon, ha tantervben aines és tanórakat nem kap, követelni sem lehet hogy iparágakat tudjon.

E bajon igen könnyen tudnánk segíteni ipar tanfolyammal.

Az állami alsó és felső iskoláknál elég ipar oktató van képzett, egyes emberek, ezek az oktatásra képesek volnának.

Concentrálni a tanítókat egy-egy központba 4 héti folyam alatt, a veszső-sás — fonást, műfaragást s tb. s tb. bizonyára elsajátítanák és így egy nyáron elérhetnők azt az eredményt, hogy minden iskolában, még a felekezetiekben is tanítanak az ipari.

Ezt vegyék figyelembe az érdekeltek és készítsék elő az utat egy ipar póttanfolyamra, mely bizonyára üdvös hasznos is áldásos volna.

Törvéyszéki esaruk.

Véglágyalás 1877. Szept. 14-én.

Vezető: Hanneheim Károly; bírák: Sulutz Dénes, Abt Ernő; kir. ügyész: Csekme Béla; jegyző: Nagy Albert; védő ügyvéd: K. Nagy Imre; vádlott: Tóth Sándor Irimia.

A M. Tóthi Boldizsár Juon hátrányára elkövetett emberölés bűntényének tényálladéka a következő:

E. évi Julin. 1-én éjjel vádlott nejével kün a kertben aludva, egy éjjel tájt halotta, hogy valaki az udvari kertből átszökik az ő kertjébe; vádlott kiáltotta, hogy „ki az?“, — de felelet helyett látta hogy valaki futni kezdett. Vádlott azt gondolva, hogy rablók törtek be a kertjébe; a szomszédját kiáltani kezdte, s ő is egy kapa nyéllel a futó osmeretlen után szaladva, azt 3—4-szer megütötte, — s csak nagy kézüre mondván uteg az illető, hogy ő az udvari kertész fia, vádlott a további veréssel azonnal felhagyott.

Kir. ügyész vádlottat az orvosi látlelet és véleménye egy vádlott beismerése alapján a btk. 140 §-ban minősített emberölés bűntényében bűnösnek kimondani véli, s ezért a btk. 142 §. alapján alkalmazva a bprts. 286 §-át reá 3 évi s. börtön kimérését indítványozza. A kir. tszék. azonban tekintettel a vádlott ellen feunfargó enyhítő körülményekre, hogy tettét (beismerte, hogy jó erkölcsűnek van jelezve, s tekintettel különösen az akkori időben azon a vidéken a rablók miatt uralkott, s vádlottat is elfogott rómültre: vádlottat 2 évi s. börtöure ítélte.

Vádlott az ítéletben megnyugodott. (u.)

Városi és megyei élet.

Torda-Aranyos megye 1877 szept. 12-én tartatott gyűlése.

Főispán ő méltósága a gyűlést, a megyei utak s hidak állapotára vonatkozó előterjesztéssel nyitja meg, mifelelt az ülés utólagosan fog határozni.

Alispán több katonaságból elboesítés, és nősülési engedélyezést tárgyzakérelmet ad elő, valamint a már elboesítottak iránti honv. miniszteri engedélyezéseket terjeszti bé, miután előzőleg a megye augusztusi ügyei s közigazgatási állapotáról kimerítő jelentést tett. —

Főjegyző előadja belügyminiszter urnak a Maros-Létai volt urbórezek és volt földes urak közötti ordó zárlat miatti döntvényét.

Tiszti ügyész számos kihágásos esetet III. foku ellátás előterjeszt, melyek kevés kivétellel a II. foku határozatok helyben hagyásával oldattak meg. — Még előadott néhány oly magánosok között; concret esetet is III. foku ellátás végott, melyek az 1876 évi VI. t. cz. 59 §-ának alkalmazásával elutasítottak.

Aljegyző R. előadja belügyminiszter ő ur méltóságának a megyei főjegyző és hivatalától elmozdított körjegyző Demeter Sigmund közötti fegyelmi ügybeni határozatát, mi illetőkkel közölhetni fog.

Alispán előadja a megyei árva pénzár augusztusi állapotáról felvett kimutatásolat, valamint körjegyző Tolvaj Károly és Bányai Mózes között, fegyelmi ügybenho-

zandó költségek megtérítése tárgyában felfolyamodást.

Arvaszéki elnök előadja az arvaszéki augusztus havi működése, s az árva létezésa, s vagyoni állapotokról kimerítő jelentését, valamint a még mind ellátatlanul álló árva pénzok felhajtása iránti intézkedések szükségességét.

A megyei főorvos a megye augusztushavi viszonyáról jelentését teszi.

Kir. mérnök a megyei területen lévő államutak állapotá, s azokon augusztus havában tett munkálatokról jelentést tesz. — valamint a magyar keleti állam vasut Kocsárd Virágosvölgyi szakaszán tervezett vízvezetések bejárásáról jelentését is. — Végül a megye területén lévő és működő gőzkazánok önvértársáról rendelkező közmunka és közok. miniszteri leiratot.

Kir. ügyész előadja a tordai kir. törvéyszék kezelése alatt álló börtön állapota s népességi elemoen viszonyairól részletes jelentését, valamint a bűn vizsgálat alatt álló volt szolgabíró Deák Sándor ügyének lebonyolíthatása iránti intézkedések szükségességét.

A posta és távírda képviselője jelenté hogy augusztus havában ez ügyekben semmi fontos elő nem adta magát.

Kir. adófelügyelő helyettes röbb indítványt tesz a kir. adófelhajtása iránt az 1876 évi XV. t. cz. 68 §. alkalmazásának érdekében, melyek hosszas vita után oly módon fogadtak el, hogy a szolgabírók utján még egy kisorsót alkalmazassék a fekvő birtok jövedelmének lefoglalása s az adónak abból fedezése érdekében.

Kir. tanfelügyelő.

Végül főispán ő méltósága megújító előterjesztése részletesen tárgyalatván meghatározatott alispánhoz átvetettki a megyei mérnök meghallgatása mellett a jelzett javításokat haladéktalanul tétessék meg, s az eredményről tegyen jelentést.

Alispáni jelentés a múlt hó közigi állapotáról.

Az 1876. évi VI. t. cz. 15. §. alapján van szerencsém megyénk állapotáról hivatalos jelentésemet a következőkben megtenni.

1) A közegészség — melyről megyei főorvos bővebb jelentést fog tenni — ki elégitő.

A hasznos házi állatok között megemlítésre méltó betegülést eset Vajdaszegen fordult elő, hol a megyei állatorvos jelentés szerint e hó 1-től kezdőleg a szarvas marhákat a lépene (arhae) támadta meg, minek folytán elbultott 6 darab ökör, szeptember 5-én betegen marad 6 darab mellyek közül 2 darab javulóban van.

A hivatalosan kirendelt megyei állatorvos által a szükséges intézkedések e veszélyes betegség elfojtására — valamint az év intézkedések is — a natalani tovább terjedésre nézve megtétettek. —

2) A közbirtóság a Kővenden újból jelen évi augusztus hó 17-én fölmerült gyújtásos tüzeset által lett megárvadva minek következtében 2 jó modú gazdának összes épületei, gazdasági eszközei és takarmánya lett a tűz áldozatául a kár 2000 fitra, bejelentve, s bár a tüzeseti előzmények alapján előre figyelmeztetve lettek, tűz ellen biztosítva még sem voltak a tettesek nyomozására innen kiszállott kir. járásbíró és a helyszínen megjelent szolgabíró fíradozás saít süker nem koronázta, de egy hozzáam névtelenül be küldött és a kir. ügyészhöz azonnal áttott, sok felvilágosító adatot magában foglaló levél alapján két kövendi egyént befogattott és ellenük a nyomozat erélyesen folytattatik, ezen szomorú eset alkalmából Belügyminiszter ő Nagyméltóságához a tks. közigazgatási bizottság által idei julius 14-ről 286—404 sz. n. költ. esendőr állomás melőbbi elrendelése

iránt, a tűz eset feljelentése mellett — újból kérelmeztem.

Ugyan kövendi lakosok Nemes Sándor és több juhász társai által a bányai határon megöletett auguszt hó 27-ke éjén Létai Parkas juhász, az eset a kir. törvényszékhez bejelentetett, a nyomozat a helyszínen megtartott és a tettesek elfogatva, a helybeli börtönbe be kísértettek. —

Felvincz vársossában szintén mult auguszt hó 13-án viradélag több ház illetőleg bolt felverési kísérlet történt, mely több helyen megküszült azonban Nevelics Jabab kereskedésébe az őrzés sikerült, kitől különböző áru cikkekben 246 ft 35 kr. értékű portéka vétetett el, ezen eset a Vinczi kir. járásbíróhoz, a felvinczi tanács által azonnal feljelentett, de a tettesek még eddig felfedezve nem lettek: a megye politikai hatósága által az elorzott tázgyak száma és minősége szintén köröztetett.

A katonai uto állítások még mind folyamatba vannak, s reménylhető, hogy a Topánfalvi járáson kívül a hátrálékok fedeztetni fognak. —

3) A központi börtönben a mult augusztus hónap volt összesen 50 fegyrenoz, 46 férfi 4 nő, September hó 1-én elbocsátott 32—29 férfi 3 nő, élelmet kapott 18 összesen 102 adagot, mely 14 krjával teszen 14 forint és 28 kr. munka bérbe 158 a fél nap után jött be 27 ft. 89 kr. ebből kenyerre kiadott 4 ft. 26 kr. megmaradt telt 23 ft. 63 kr. melynek három negyede 17 ft. 72 kr. kiosztott a fegyenczeknek elbocsátásuk alkalmával, egy negyed 5 ft. 91 kr. a börtön élelmezési alapba le tételt. —

(Vége köv.)

Hírek.

— **Figyelmeztetjük** az előfizetők azon részét kik a „Haladást” ameg szünet „Alsó-Fejérmegyei lapok” kárpotlásul kapták, miszerint előfizetésük a 37-ik számmal lejár, emnélfogva annak megújítására iránt mielőbb gondoskodni sziveskedjenek, miután felesleges példányt nem nyomtatunk.

— **Volez és társának** könyv, papír, iró és rajzeszköz kereskedése a Dr. Harmath Márton úr piacz sori házában megnyit. Ajánljuk a lap hátán lévő hirdetésményeket a közönség figyelmébe.

— **Bukarestből** a következő érdekes híreket távirják: Az orosz gárdatost kezd már átvonulni a haretérré. Gurko tábornok 5000 könnyű lovassalma vonul át Gyurgyevo felé. — A Plevna melletti operáló orosz-román hadsereg erejét körülbelül 10 000 emberre becsülik. — Eredményre a három nap óta szakadatlanul folyó harcok még eddig nem vezettek. Még éjjel is agyuznak; a küzdelem példátlanul véres. A harmincadik hadosztály csaknem tökéletesen meg van semmisítve. E hadosztály hatszáz zsidó harcosa közül csak 15 maradt életben; ezek is súlyosan meg vannak sebesítve. Ezek közül néhányat a ezár személyesen diszkrétül rendjelekkel. A fergovesti pályaudvarba három vonat érkezett sebesültekkel kik között egy tábornok is van. — Ruscsuk körülüközetek folynak. Egy orosz gyalog ezred tegnap a Pírgosvölgyben eserkeszek által megtámadott és a Dunába szorított. Egy része a Duna egy szigete felé uszott a Balabanból bárkák segítségével s bal partra szállított, — igen sokan azonban a folyamban lelték halálukat. — Mehemed Ali szünet nélkül nyugat felé tart.

— **A néptanítók második gyűlése** idei szeptember 29-én van összehívva Tordán; bizony jól tennék saját érdekében ha minél többen vennének részt.

— **„A Vasárnapi Ujság”** szeptember 16-ki száma következő tartalommal jelent meg.

Derynő (arcképpel), Törs Kálmántól. — Derynő naplójából: Tankrúd előkészületei, a régi mester; a második bravour; a kísértés; elbucuzás. — Török-Örményország és lakói (6 képpel). — A felegyházi rom. kath. templom (képpel). — Servadae Hector kalandos vándorlása a naprendszeren át Verno regénye (képpel). — A cigányok vallásáról. Dr. Ballagi Aladártól. — A kassai napok (két levél). — Irodalom és művészet stb reodes heti rovatok.

A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 2 ft. a „Politikai Ujdonságok”-kal együtt 3 ft.

Teljes számu példányok január 1-étől még folyvást kaphatók.

Ugyan esaka Franklin-Társulat kiadó-hivatalában (Budapest, egyetemutca 4-dik sz.) megrendelhető a „Képes Néplap” legolesobb hetilap a magyar nép számára, mulattató és tanulságos tartalommal s a hazai és külföldi politikát tárgyaló rendes rovaival. Előfizetési ára félévre csak 1 ft. A „Háboru-Krónika” negyedévre a „Képes Néplap”-pal 2 ft. a „Vasárnapi Ujság”-gal 2 ft 50 a „Politikai Ujdonságok”-kal 2 ft.

A **mészki falubíró** azt a felvilágosítást adja, hogy midőn a tornászok a tordai hasadékhoz kirándultak, egy pár részeges ember kezdett csak gorombáskodni velük, a mi mindenüt megtörténhetik; a község többi lakóinak pedig semmi részük sincs ama garázdálkodásban. Mi szivesen vesszük tudomásul ezt; valóban igen sajnálkozunk, ha a mészkieknek nem volna fogalmuk a vendégszeretetről.

— **Egy Budapesten vásárolt gőzhajó korsa.** Az oroszok ismét elvesztettek az alsó Dunán egy Budapesten vásárolt gőzhajót. E hajó, mint a „P. Lloyd”-nak Romániából írják, szerencsésen elérkezett Turn-Szeverinig, hol az oroszok a pópák segédlete mellett ünnapélyeseo elkeresztelték Atának. A szertartás után, melyben Alexis nagy herczeg is részt vett, a hajó ágyúkkal szereltett föl s még az nap tovább ment Vidin felé. De az „Atta” magára vonta a török útegek figyelmét, úgy hogy Widdin előtt az oroszok kénytelenek voltak elsüllyeszteni a hajót. Két nap mulva ismét kiemelték a hajót. Ezuttal az „Atta”-nak sikerült szerencsésen magamögött hagyni Widdin félelmes útegeit. De a törökök értesülve a hajó elmenetéről, siettek figyelmeztetni a rahovai helyőrséget. Onnan nyomban egy lovas úteget küldtek a Duna partjára. Amaperczben, midőn a gőzhajó megjelent a török útegei távolában, az ottomán tüzérek hevesen kezdtek lödözni. Már e huszadik lövés rést ütött a hajón. A legénység erre a Dunába ugrott s uszva menekült a román partra, míg a hajó közel azon helyhez merült el, melyen pár hó előtt a szintén Budapesten vásárolt „Klotild” gőzhajó süllyedt el.

— **A legborzasztóbb összeütközések** egyikéről mely valaha tengeren történt adnak hírt az angol lapok. A szerencsétlenség Portland mellett esett meg kebben éjjel, midőn a „Forest” amerikai hajó neki ment az „Avalanche” emigrans hajónak, mely Londonból Uj-Secland felé vitorlázott. Az összeütközés oly rettenetes volt, hogy az „Avalanche” azonnal megtelt vízzel s három perc mulva elsüllyedt, míg a „Forest” nem volt képes tovább haladni. Az „Avalanche”-n 62 utas volt, kik mindnyájan vízbe fulltak, a 63 hajoslegény közül pedig csak három menekült meg. A „Forest” 10 utast vitt magával, ezek közül kilenczet megme tettek. Összesen 93 ember vesztetteucletét e nagy szerencsétlenségnél.

A **megesonkított törökök képviselőházban.** Helyi mai interpellációjának illusztrációjával, 31 kabinetportrait mutatott fel a képviselőházban melyek egy konstantinápolyi fényképész által a musz-

kák által megesonkított törökökről vannak felvéve. Borzasztó album ez. A lápszáron, a ködökön, a derekai súlyos sebek vannak ütve. Két képen a megvakított török tartja ölében: gyermekeit két leány őzri kiterített anyja összemarozangolt holttestet. Egy szegény nő ágyékán tárja föl súlyos sebeit. Egy másik fejét hajtja a másik elébe, dereka van összetörve. Öreg török ködökig levetkötetve mindenüt összeszebesítve. Legtöbb seb fejen, lábszárán és karján van ejtve. Borzaltly és undor fogja el az embert a borzasztó album látására.

— **Teljes bizalommal** kérjük lapunk pártolóit az előfizetések megújítására.

Eddigi pályafutásából lapunknak mindenki meggyőződhetett, hogy komoly vállalatot indítottunk meg, mely a fővárosi sajtó elisme rését már eddig is kivívta.

Iparkodni fogunk e téren tovább mozogva olvasóink és a sajtó megfíszelő elismerését ezentul is kiérdemelni és azt megtartani.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . 1 ft. 50 kr.
Helyben egy óra — ft. 60 kr.
Lapunk minden Szerdán és Szombat on pontosan jelenik meg.

A kiadó hivatal.

CSARNOK

Az érező szívek.

(Felolvasás.)

Kenyeret az ékezőnek; balzsamot a szenvedő égő sebeire; mentő kezét küzdő embertársadnak és megmutatod, hogy ember vagy, hogy kebeledben érező szív lakik.

Érező szívet a társadalomnak; lüktető erőt, mely mozgásba jöjjön minden érintésre, mely megmozgasson minden elemet; érező szívet az emberben s a nyomor kevesbül; a fájdalom enyhül s az emberiség egészségesben fog előtörni magasztos ezéjái felé.

Hány bukkolt el, mert nem volt pártfogó; hány eset el, mert közel nem volt hozzájuk mentő kéz; hány kebel szakadt meg, mert nem volt vigasztaló és hány vérezt el kinyjai között, mert nem volt, a ki balzsamot hintsen sebeikre; — hány hanyta be szemét kötszégbeesve, mert nem volt mellettük ember, nom volt érező szív.

Vérzeni . . . szenvedni . . . meghalni, a természet rendje szerint van; de vérzeni szenvedni és meghalni elhagyva, elszigetelve az emberi segélytől; nélkülözni az érező, dobogó kebelt, nem láva kezét, mely érettünk emelkedik; könnyecseppet a szemem, mely érettünk esillog, és fohászt az ajkon, mely érettünk támadja meg az eget — nincs a természet rendje szerint; mert, ha a természet adott nyomot és égető fájdalmat; ha a természet az emberiséget a szenvedés minden poklával ellátta, gondoskodott arról is, hogy legyen a ki és a mi enyhítse a kínt, a mi és a ki mérsékolja e pokol tüzeit és hatalmát; adott az embernek érező, résztvevő szívet, mely melegít, gyógyít és felmeleg.

Szenved az ember és tűr, ha érező embertársat lát maga körül; erőt nyer a további türelemre és a fájdalom oly hamar meg nem ölheti; szenved az ember és meghal, de halála álom, esendes mert szeméit érező kéz fogta be.

Szomorú dolog, hogy a mai felvilágosodott korban, vannak tényezők, a melyek hatalmasabbak, mint voltak valaha, a melyek az emberiség magasztos ezéjjaival ellenkezve, nyűgöt rónak a szel-

lemre és elpusztítanak embert és vagyont; az emberiség haladását felszázadokra megbénítják s ki forgatják az embert rendeltetése valódi köréből.

A nagylelkű emberbarátok századok óta küzdenek e tényezők ellen; a harc, melyet ellenük vívnak odig sommi eredményt nem mutat; a világbéke csak fogalom és jövő ezrodévek ábrándképe.

E tényezők ha mozgásba jőnek megbolygatják a társadalmi rendet; megrendítik a társadalmi erőt, elpusztítanak mindent, a mit a langész, az emberi szorgalom és munka, az emberiség emelkedéséért és jövő boldogságára megalkotott.

És az ember, ez a nemesen gondolkozó lény a nagy mindekségnek, ez a fénylő csillag, a természetnek remek koronája: a ki villámokat fog és megfékezi az Océánokat; az az ember, a ki kifürkészte az ég titkait és kinek szelíleme a Zenith és Nadir között repül — nyomorult eszközzé válik ama tényezőkkel szemben; legkissebb érintésükre ki alszik a láng, megnémül az ajk, hideg lesz a szív és nincs törvény, a mely erőszakos halálát megboszulja.

Ezek a tényezők teremtenek a társadalomnak nyomorultakat; gyászba borult özvegyeket, földönfutó árvákat, jajgató szerető kebleket és nincs, a ki számot adjon a fúnak a megölt apáért, az özvegynek elhullott férjéért.

Mit ér a bénának, ha szalagot tűznek mellére? Mit használ a földönfutó árváknak a világrend megbolygatása, ha apja nincs? Mit ér a gyászba borult özvegynek a diadal, ha férje ldegen érdekekért elvérzett. Ki és mi az, a ki a családnak a veszteséget kipótolja?

A haza mindenek előtt! A hazáért mindent feladunk, a nő férjét, a gyermek apját, a család összes vagyonát, megválnunk legdrágább kincsünkől! Az özvegy megnyugszik ferje halálán, a fiu dicsozkodik, hogy apja a haza szabadság harcában hullott el — s ez a természet rendje szerint van.

De valamint oly nagyra becsüljük a földet, mely nekünk életet és tápot ad, s ezt erénynek tartja az emberi természet, tiszteljük az erényt másban is tartjuk szemnek mások hazájának határát, mert minden nemzetnek erősen féltett hazája van. S ha ezt tesszük, nem adunk a társadalomnak annyi nyomorultat, annyi dicstelenül gyászoló özvegyet és földönfutó árvát. A hatalmaskodás, erény nem lehet.

Akkor, midőn társadalmunk mintegy villanyütésre felpezsdült, midőn országunk emberként felállt és sietett filléreit az emberiség oltárára vinni, megmutatta azt, hogy a társadalom érez, hogy a jog iránt fogékony s hogy hazáját mindenek felett becsüli, mert másban is tiszteli ez erényt.

Az öldöklő harcokkal szemben a társadalomnak óriási feladata van; ködözni a sebet, melyet az öldöklő fegyver a testen kímelszett, enyhíteni a fájdalmat, melyet az erőszak testében támasztott.

Társadalmunk ezen magasztosan emberies feladatát felfogta; városunk szintén sietett közelességet teljesíteni, forró köszönet mindazoknak, a kik megmutatták, hogy emberek, hogy érző szívek van.

KÖZGAZDASÁG.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. szept. 15. hozzott tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 ft. 50 Tavaszti tisztabúza — ft. — Elegybúza 7 ft. — kr. roza 5 ft. — Arpa 3 ft. — kr. Zab 2 ft. — kr. Törökbuza 5 ft. 50 kr. 1 méter mázsa szóna kötetlen 2 ft. — kr. Alomszalmu 1 méter mázsa 25 kr. — Tüzifa 1 köbméter 3 ft. 20 kr. marhahus

1 kilogramm 36 kr. Disznóhús 1 kilogramm 56 kr. Turó 1 kilogramm 48 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdér. szept. 11. 5% Metaliques 65.55. — 5% Nemzeti kölesön 68.05 1860-iki államkölesön 76.50 Bankrészvények 76.50 Hitelrészvények 113.25 London 8.59 — Urbéri kötvények: Magyarországi 117.70. Temesvári 77.50 Erdélyi 77.50 Horvát-szlav. 76.75. Ezüst 105.65 Cs. kir. arany 5.63 — Napoleond'or 9.42.

Nyílttér.* Előleges jelentés

Alólírt van szerencsém a helybeli és vidéki nagyérdemű közönséggel tudatni hogy *jólyó évi October 1-től* átveszem

A „Magyar“ korona szállodát:

Legfőbb törekvésem oda irányzandom. hogy becses vendégeimnek jó ÉTKEKET ÉS JÓ BORT, ugy szinte az utazó közönségnek a legtisztább szobák-

kal szolgálhassak. Több évi tapasztalatom biztosítanak, hogy becses vendégeim igényeinek megfelelőek.

Elválok vendégeket havi fizetés mellett ugy a házban mint a házon kívül is.

Előjegyzéseket elfogad irányomban szivességből tkts. Harmath Sándor ur. A n. é. közönség pártfogását kéri
Torda Szeptember 1877.

Speidl Ferenc
vendéglős.

Egy hátultöltő kétesövű da-
mask Lefocheau vadász fegyver
és egy idomított jó vadász kopó
eladó. Értekezhetni ezek iránt Volz
és társa könyvkereskedésében.

* E rovat alatt megjelenő közle-
ményekért a szerkesztőség csak a sajtó
hatósággal szemben vállal felelőséget.

Felelős szerkesztő és kiadótulajd.: Volz B

H I R D E T É S E K.

Könyvkereskedés Tordán.

Városunk és környéke rég idő óta nélkülözötte egy NYOMDA áldásdus befolyását, valamint egy KÖNYV- és PAPIR-ÜZLET létezését, és így a több oldalról nyilvánult kívánalmaknak és az általánosan érzett szükségnek hiszünk eleget tenni, midőn ezennel szerencsések vagyunk köztudomásra juttatni, hogy az itteni piacon egy

Könyvnyomdát

állítottunk fel, öszvekötvén azt egy

könyv-, mű-, hangjegy-, író-, rajz- és papir-raktárral

és igyekeztünk azt a kívánalmaknak megfelelően berendezni. — Egyszersmind a

„HALADÁS“

czimű lap mint Torda-aranyos-megye közlönyének kiadását elvállaltuk és erre a lap homlokán kitett feltételek mellett előfizetéseket elfogadunk. — Megrendelhetők még

mindennemű nyomtatványok, magán vagy hivatalos czélokra, gyászhirek, szinlapok, névjegyek, levélpapírok, és borítékok, hirdetések, jelentések, falragaszók, meghívók, vendéglői étlapok,

szóval minden a nyomdához tartozó munkák

a legjutányosabb áron, — és kaphatók ügyvédi váltó és sommás keresetek, végrehajtási kérések, meghatalmazványok sat., könyvek különösen az oskolák használatára magyar és román nyelven, imakönyvek, ipar és kereskedelmi sima és vonalzott könyvek valamint zsebjegyzőkönyvek.

Ezekon kívül a raktárunkon netalán nem levő bár mely nyelvű irodalmi termékre és egyéb szakmánkba vágó czikkekre megrendelést elfogadunk és gyorsan eszközünk. Végül író és rajz papírok és eszközök minden fajtájából nagy választéku raktárt tartunk.

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel eszközölnének.

Tisztelettel kérjük tehát a n. érdemű közönség szives pártfogását és ebből kifolyólag becses megrendeléseit, melyeknek eleget tehetni és a közönség meglegedését kinyerni legfőbb törekvésünk leend.

VOLZ és TÁRSA

Dr. Harmath Márton ur házánál.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkóiban
szervenőknök
Legujjában feltalált gyógymód
Szántalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

15—38, 102]

A „Tribüne“ 182-ik számában következő czikket hozza.

Ha mindjárt nem tagadhatni, hogy újabb időken a gyógyászat terén könyvenhívók, kizsákmányolása a legkülönbözőbb kísérletek tettekké nevezetesen a sok titkos szerekkel való üzérkedés, főjőpontját érte azt sem lehet eltkölni hogy szántalan segédszereket mutathatál az újabb gyógyászat melyek a legbizósabbban hatnak s mégis kevésbé ismeretesek. Ezek közé tartozik az **Aucium orientis**. A kelet mostanáig alig ismert gyógyfűveiből készítették s a vögyészet és a orvosi kar első tekintélyű által megvizsgáltatott. Eltávolítja a legnagyobb fokú nezhékört mell és gyomorgöröcsöket. Ki a most nevezett betegségeket s az azoknál akalmattani szokott szerek hatástalanságáról tudomával bir az minden esetre-magya fogja becsülni e gyógyszer szántalan hálaíratkozat bizonyítja sikerét. A betegség s annak alapofáról beküldött értesítésre megküldöm gyógyszer melyhez egy részletes utasítás van assatolva. Melegen ajánlhatjuk tehát **Sylvius Boas** urat Berlin, (Friedrichstrasse 22, 1. Etage) mint ideg bajokban egyedül biztosan közelő orvost már csak azért is miután díját csak sikeres gyógyítás után fogad el.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásúnak ismert

Dr. Kiesow-féle Elet-essentia

valótilag egyedül Matherly Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 2, 21)